

**DIE OPVOEDING VAN DIE SEKSUEEL-GEMOLESTEERDE DOGTER
BINNE SKOOLVERBAND**

deur

PETRO JOHANNIE MYNHARDT, B.A., H.O.D., B.Ed.

VERHANDELING VOORGELÊ VIR DIE GRAAD

MAGISTER EDUCATIONIS

in die

DEPARTEMENT PSIGO-OPVOEDKUNDE, VOORLIGTING EN ORTOPEDAGOGIEK

aan die

POTCHEFSTROOMSE UNIVERSITEIT

vir

CHRISTELIKE HOËR ONDERWYS

LEIER: PROF. DR. J.L. MARAIS

POTCHEFSTROOM

1992

DANKBETUIGING

By die voltooiing van hierdie studie wil ek graag my opregte dank aan die volgende persone en instansies betuig:

- * My geagte studieleier, prof. J.L. Marais, vir sy bekwame en geduldige leiding. Sy wetenskaplikheid en vormende kritiek word hoog waardeer.
- * Die Transvaalse Onderwysdepartement vir die toekenning van studieverlof waarvoor ek my opregte dank wil uitspreek.
- * Die Direkteur van die Transvaalse Onderwysdepartement vir toestemming om die vraelyste aan sekondêre Afrikaansmediumskole te stuur.
- * Gesinsvoorligtingsonderwysers vir die invul van vraelyste ten einde 'n sinvolle ondersoek moontlik te maak.
- * Die PU vir CHO se Statistiese Konsultasiediens vir die statistiese verwerking van die vraelyste.
- * Mev. Elsa Menz vir die rekenaarkundige raand en die redigering van die vraelys.
- * Die personeel van die Ferdinand Postmabiblioteek vir hulle vriendelikheid en hulpvaardigheid.
- * Mev. H.M. Cory, Adjunksuperintendente van Onderwys (gesinsvoorligting) in die Wes-Transvaalstreek, vir haar betekenisvolle bydrae tot hierdie studie.

- * Juf. S. Swart, van die Departement Afrikaans Nederlands aan die PU vir CHO, vir die taalversorging.
- * Mnr. C. Schoonhoven, vir die tegniese versorging van die studie. Sy vrye tyd en opoffering word hoog waardeer.
- * My ouers, wie se liefdevolle belangstelling altyd vir my 'n bron van inspirasie is.
- * My eggenoot, Gawie, vir sy aanmoediging, ondersteuning en offervaardigheid tydens hierdie studie.
- * My kinders, Carlien, Gawie en Amanda, vir julle begrip en geduld. Julle opofferings word hoog waardeer.
- * Aan my Hemelse Vader, my diepste dankbaarheid en al die eer vir die krag, insig en genade wat Hy aan my geskenk het om hierdie studie te kon voltooi.

INHOUDSOPGAWE

	BLADSY
Tabelle	xi
Bylae	xvii
Abstract	xviii

HOOFSTUK 1

PROBLEEMSTELLING, DOEL, METODE EN PLAN VAN ONDERSOEK

1.1	INLEIDING	1
1.2	PROBLEEMSTELLING EN AKTUALITEIT VAN DIE NAVORSING	2
1.3	DOEL VAN DIE ONDERSOEK	5
1.4	METODE VAN NAVORSING	5
	1.4.1 Literatuurstudie	5
	1.4.2 Empiriese ondersoek	5
1.5	PLAN VAN ONDERSOEK	6
1.6	SINTESE	7

HOOFSTUK 2

DIE VOORKOMS, OORSAKE EN GEVOLGE VAN SEKSUELE MOLESTERING BY DIE JEUGDIGE DOGTER

2.1	INLEIDING	8
2.2	VOORKOMS VAN SEKSUELE MOLESTERING	8
2.3	BEGRIPSOMSKRYWING	10
	2.3.1 Seksuele misbruik	11
	2.3.2 Bloedskande/inses	13
	2.3.4 Die oortreder/pedofiel	14
2.4	OORSAKE VAN SEKSUELE MOLESTERING	16
	2.4.1 Die oortreder	16
	2.4.1.1 Ouergeskiedenis en karaktertrekke.....	16
	2.4.1.2 Sosiaal-maatskaplike faktore	19
	2.4.1.3 Huweliksverhouding	20
	2.4.2 Die slagoffer	23
	2.4.2.1 Liggaamlike en fisiologiese faktore	23

2.4.2.2	Psigologiese en pedagogiese faktore	....	24
2.4.2.3	Sosiaal-maatskaplike faktore	.....	24
2.5	GEVOLGE VAN SEKSUELE MOLESTERING	.....	29
2.5.1	Korttermyngevolge	.....	30
2.5.1.1	Fisieke tekens	.....	30
2.5.1.2	Emosionele en gedragsveranderinge	....	31
2.5.2	Langtermyngevolge	.....	37
2.6	SINTESE	.....	42

HOOFSTUK 3

DIE INVLOED VAN DIE MODERNE SAMELEWING OP DIE DOGTER SE GESLAGSRYPWORDING

3.1	INLEIDING	.....	43
3.2	DIE MENSLIKE ONTWIKKELINGSFASES	.....	45
3.3	DIE ADOLESSENT	.....	46
3.4	ONTWIKKELINGSTAKE VAN DIE ADOLESSENT	.....	47
3.4.1	Die ontwikkeling van onafhanklikheid	....	48
3.4.2	Die aanvaarding van 'n eie liggaam	....	48
3.4.3	Die vestiging van heterogene verhouding...		49
3.4.4	Die ontwikkeling van heteroseksuele verhoudings	.....	49
3.4.5	Die begeerte en verwerping van sosiaal verantwoordelike gedrag	.....	50
3.4.6	Die ontwikkeling van 'n lewensfilosofie	.	50
3.4.7	Die voorbereiding tot 'n beroep	.....	59
3.4.8	Vorbereiding vir die huwelik en gesin	..	51
3.5	DIE GESLAGSRYPWORDINGSPROSES VAN DIE DOGTER	....	51
3.5.1	Die puberteitsfase	.....	51
3.5.2	Die tempo van geslagsrypwording	.....	53
3.5.3	Die implikasies van die geslagsrypwording vir die dogter	.....	54
3.6	DIE MORALITEITSKRISIS VAN DIE TWINTIGSTE EEU	....	57
3.7	TENDENSE VAN DIE MODERNE SAMELEWING	.....	59
3.7.1	Groter permissiwiteit	.....	59
3.7.2	Gesinsveranderinge	.....	60
3.7.2.1	Gehalte van die gesinslewe	.....	60

3.7.2.2	Toenemende egskeidings	61
3.7.2.3	Gebrekkige kommunikasie	62
3.7.3	Voorhuwelikse seks onder tieners	64
3.7.4	Tienerswangerskappe	68
3.7.4.1	Die voorkoming van swangerskappe	70
3.7.5	Seksueel-oordraagbare siektes	72
3.7.6	Seksuele afwykings	72
3.7.7	Druk van die portuurgroep	74
3.7.8	Die invloed van die media	76
3.8	OPVOEDINGSIMPLIKASIES VAN DIE MODERNE SAMELEWING.	77
3.9	SINTESE	78

HOOFSTUK 4

DIE TAAK VAN DIE OUER EN SKOOL MET BETREKKING TOT DIE DOGTER SE GESLAGSOPVOEDING

4.1	INLEIDING	80
4.2	BEGRIPSOMSKRYWING	81
4.2.1	Opvoeding	81
4.2.2	Geslagsopvoeding	82
4.2.3	Gesinsvoorligting	83
4.2.4	Die verband tussen gesinsvoorligting en geslagsopvoeding	84
4.3	DIE OUER SE OPVOEDINGSTAAK	84
4.3.1	Die gesin as primêre opvoedingsmilieu	84
4.3.2	Voorwaardes vir opvoeding	85
4.4	DIE OUERHUIS EN GESLAGSOPVOEDING	86
4.4.1	Die taak van die ouer	86
4.4.2	Die aard van geslagsopvoeding	87
4.4.3	Die doel van geslagsopvoeding	90
4.4.4	Die noodsaaklikheid van geslagsopvoeding	91
4.4.5	Die problematiek van geslagsopvoeding	93
4.5	DIE SKOOL SE OPVOEDINGSTAAK	94
4.6	DIE SKOOL EN GESLAGSOPVOEDING	95
4.6.1	Die taak van die skool	95

4.6.2	Die instelling van gesinsvoorligtings- programme	96
4.6.3	Die doel van gesinsvoorligting.	98
4.6.4	Die struktuur en terrein van gesinsvoorligting	99
4.6.5	Die huidige status van gesinsvoorligting	101
4.7	SAMEWERKING TUSSEN OUER EN SKOOL MET BETREKKING TOT GESLAGSOPVOEDING	104
4.8	GESLAGSOPVOEDING EN SEKSUELE MOLESTERING	105
4.8.1	Die hantering van die seksueel- gemolesteerde kind	107
4.8.1.1	Hantering deur die ouer	107
4.8.1.2	Hantering deur die skool	109
4.9	SINTESE	111

HOOFSTUK 5

EMPIRIESE ONDERSOEK

5.1	INLEIDING	113
5.2	DIE DOEL VAN DIE ONDERSOEK	113
5.3	ENKELE ONDERSOEKMETODES EN DIE KEUSE VAN 'N ONDERSOEKMIDDEL	113
5.3.1	Die voor- en nadele van die persoonlike onderhoud as navorsingsmetode	114
5.3.1.1	Voordele van die persoonlike onderhoud as navorsingsmetode	114
5.3.1.2	Nadele van die persoonlike onderhoud as navorsingsmetode	115
5.3.2	Die voor- en nadele van die vraelys as navorsingsmetode	116
5.3.2.1	Die voordele van die vraelys as navorsingsmetode	116
5.3.2.2	Die nadele van die vraelys as navorsingsmetode	117
5.4	DIE VRAELYS AS EMPIRIESE NAVORSINGSMETODE	118
5.4.1	Inleiding	118

5.4.2	Die ontwerp van die vraelys as empiriese navorsingsmetode	119
5.4.2.1	Konstruksie van die vraelys	119
5.4.2.2	Kriteria vir die ontwerp van items	121
5.4.2.3	Tegniese versorging van die vraelys ...	122
5.4.2.4	Anonimiteit	123
5.4.2.5	Samestelling van die voorlopige vraelys	124
5.4.2.6	Inhoud	125
5.4.2.7	Verspreiding	125
5.4.2.8	Terugontvangste	125
5.4.2.9	Opvolgbrief	125
5.5	DIE EMPIRIESE ONDERSOEK	125
5.5.1	Keuse van proefpersone	125
5.5.1.1	Die populasie	126
5.5.2	Samestelling van die vraelys wat in hierdie ondersoek gebruik is	127
5.5.3	Redaksie van die vraelys	133
5.5.4	Aspekte van die finale vraelys.....	143
5.5.4.1	Groepering van vrae	143
5.5.4.2	Lengte van die vraelys	143
5.5.4.3	Anonimiteit van die vraelys	144
5.5.4.4	Voorkoms van die vraelys	144
5.5.5	Administrasie van die vraelys	144
5.5.5.1	Verspreiding	144
5.5.5.2	Terugontvangste	145
5.6	SINTESE	145

HOOFSTUK 6

AANBIEDING, ONTLEDING EN VERTOLKING VAN DIE VRAELYSANTWOORDE

6.1	INLEIDING	146
6.2	MODERNE SAMELEWINGSTENDENSE	146
6.2.1	Vraag 1	147
6.2.1.1	Ontleding en vertolking van die response	147

6.2.2	Vraag 2	148
6.2.2.1	Ontleding en vertolking van die response	148
6.2.3	Vraag 2a	149
6.2.3.1	Ontleding en vertolking van die response	149
6.2.4	Vraag 3	150
6.2.4.1	Ontleding en vertolking van die response	151
6.2.5	Vraag 3a	151
6.2.5.1	Ontleding en vertolking van die response	152
6.3	GESLAGSOPVOEDING EN DIE OUERHUIS	153
6.3.1	Vraag 4	153
6.3.1.1	Ontleding en vertolking van die response	154
6.3.2	Vraag 5	154
6.3.2.1	Ontleding en vertolking van die response	155
6.3.3	Vraag 6	155
6.3.3.1	Ontleding en vertolking van die response	156
6.3.4	Vraag 6a	156
6.3.4.1	Ontleding en vertolking van die response	158
6.3.5	Vraag 7	158
6.3.5.1	Ontleding en vertolking van die response	159
6.4	GESLAGSOPVOEDING EN DIE SKOOL	159
6.4.1	Vraag 8	160
6.4.1.1	Ontleding en vertolking van die response	160
6.4.2	Vraag 8a	161
6.4.2.1	Ontleding en vertolking van die response	162
6.4.3	Vraag 8b	163
6.4.3.1	Ontleding en vertolking van die response	164
6.5	DIE AANBIEDING VAN GESLAGSOPVOEDING OP SKOOL ...	164

6.5.1	Vraag 9	164
6.5.1.1	Ontleding en vertolking van die response	165
6.5.2	Vraag 10	165
6.5.2.1	Ontleding en vertolking van die response	166
6.5.3	Vraag 11	166
6.5.3.1	Ontleding en vertolking van die response	167
6.5.4	Vraag 12	168
6.5.4.1	Ontleding en vertolking van die response	169
6.5.5	Vraag 13	169
6.5.5.1	Ontleding en vertolking van die response	170
6.5.6	Vraag 13a	170
6.5.6.1	Ontleding en vertolking van die response	171
6.5.7	Vraag 14	172
6.5.7.1	Ontleding en vertolking van die response	173
6.5.8	Vraag 14a	173
6.5.8.1	Ontleding en vertolking van die response	174
6.6	OPLEIDING IN GESLAGSOPVOEDING	175
6.6.1	Vraag 15	175
6.6.1.1	Ontleding en vertolking van die response	176
6.6.2	Vraag 16	176
6.6.2.1	Ontleding en vertolking van die response	177
6.6.3	Vraag 17	178
6.6.3.1	Ontleding en vertolking van die response	178
6.7	SEKSUELE MOLESTERING	179
6.7.1	Vraag 18	179
6.7.1.1	Ontleding en vertolking van die response	180

6.7.2	Vraag 19	180
6.7.2.1	Ontleding en vertolking van die response	181
6.7.3	Vraag 20	181
6.7.3.1	Ontleding en vertolking van die response	182
6.7.4	Vraag 21	182
6.7.4.1	Ontleding en vertolking van die response	183
6.7.5	Vraag 22	183
6.7.5.1	Ontleding en vertolking van die response	183
6.7.6	Vraag 22a	184
6.7.6.1	Ontleding en vertolking van die response	185
6.8	DIE HANTERING VAN DIE SEKSUEEL-GEMOLESTEERDE DOGTER	186
6.8.1	Vraag 23	186
6.8.1.1	Ontleding en vertolking van die response	187
6.8.2	Vraag 24	187
6.8.2.1	Ontleding en vertolking van die response	188
6.8.3	Vraag 25	188
6.8.3.1	Ontleding en vertolking van die response	189
6.8.4	Vraag 26	189
6.8.4.1	Ontleding en vertolking van die response	190
6.8.5	Vraag 26a	190
6.8.5.1	Ontleding en vertolking van die response	191
6.8.6	Vraag 27	193
6.8.6.1	Ontleding en vertolking van die response	193
6.8.7	Vraag 28	194
6.8.7.1	Ontleding en vertolking van die response	194

6.8.8	Vraag 29	195
6.8.8.1	Ontleding en vertolking van die response	196
6.9	DIE VOORKOMING VAN SEKSUELE MOLESTERING	196
6.9.1	Vraag 30	197
6.9.1.1	Ontleding en vertolking van die response	197
6.10	Vraag 31	198
6.10.1	Ontleding en vertolking van die response	198
6.11	Vraag 32	198
6.11.1	Ontleding en vertolking van die response	199
6.12	Vraag 33	199
6.12.1	Ontleding en vertolking van die response	200
6.13	Vraag 34	200
6.13.1	Ontleding en vertolking van die response	201
6.14	Vraag 35	201
6.14.1	Ontleding en vertolking van die response	202
6.15	SINTESE	203

HOOFSTUK 7

SAMEVATTING, GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

7.1	INLEIDING	204
7.2	SAMEVATTING	204
7.2.1	Probleemstelling	204
7.2.2	Doel van die ondersoek	205
7.2.3	Die voorkoms, oorsake en gevolge van seksuele molestering	205
7.2.4	Die invloed van die moderne samelewing	206
7.2.5	Die taak van die ouer en skool met betrekking tot geslagsopvoeding	207
7.2.6	Doel van die empiriese ondersoek	207

7.2.7	Keuse van die ondersoekmiddel	208
7.2.8	Samestelling van die vraelys	208
7.2.9	Aanbieding, ontleding en vertolking van die vraelysresponse	208
7.3	GEVOLGTREKKINGS	208
7.3.1	Moderne samelewingstendense	209
7.3.2	Geslagsopvoeding en die ouerhuis	209
7.3.3	Geslagsopvoeding en die skool	209
7.3.4	Die aanbieding van geslagsopvoeding op skool	210
7.3.5	Opleiding in geslagsopvoeding	210
7.3.6	Seksuele molestering	210
7.3.7	Die hantering van die seksueel- gemolesteerde dogter	211
7.3.8	Die voorkoming van seksuele molestering	212
7.4	AANBEVELINGS	212
7.5	LEEMTES IN HIERDIE ONDERSOEK	214
7.6	SLOTOPMERKING	214
	BRONNELYS	216

TABELLE

BLADSY

6.1:	Vraag 1: "Is u van mening dat die Suid-Afrikaanse dogter haar midde-in 'n moraliteitskrisis bevind?"	147
6.2:	Vraag 2: "Sou u sê dat die moderne jeug 'n tendens van seksuele losbandigheid toon?"	148
6.3:	Vraag 2a: "Indien u JA op vraag 2 geantwoord het, wat sou die hooforsaak hiervan wees?"	149
6.4:	Vraag 3: "Is u van mening dat tienerswangerskappe toeneem in die R.S.A.?"	151
6.5:	Vraag 3a: "Indien u JA op vraag 3 geantwoord het, waaraan sou u dit toeskryf?"	152
6.6:	Vraag 4: "Is u van mening dat geslagsopvoeding reeds van kleins af moet begin?"	154
6.7:	Vraag 5: "Sou u sê dat geslagsopvoeding die taak van die ouer is?"	155
6.8:	Vraag 6: "Sou u saamstem dat sommige ouers hulle verantwoordelikheid ten opsigte van geslagsopvoeding versuim?"	156
6.9:	Vraag 6a: Indien u JA op vraag 6 geantwoord het, wat beskou u as die belangrikste rede hiervoor?"	157

- 6.10: Vraag 7: "Is u van mening dat ouers wat self toereikende geslagsopvoeding ontvang het, minder inhibisies toon en daarom aan sy/haar kind die nodige geslagsopvoeding sal bied?" 159
- 6.11: Vraag 8: "Is u van mening dat geslagsopvoeding op skool noodsaaklik geword het?" 160
- 6.12: Vraag 8a: "Indien u NEE op vraag 8 geantwoord het, verstrek asseblief u rede daarvoor." 162
- 6.13: Vraag 8b: "Indien u JA op vraag 8 geantwoord het, verstrek asseblief die belangrikste rede hiervoor." 163
- 6.14: Vraag 9: "Is u van mening dat die problematiek rondom geslagsopvoeding aanleiding gegee het tot die stigting van gesinsvoorligtingsprogramme?" 164
- 6.15: Vraag 10: "Word geslagsopvoeding op skool deur die Adjunksuperintendente van Onderwys (gesinsvoorligting) slegs met die toestemming van die ouer aangebied?" 166
- 6.16: Vraag 11: "Wie is na u mening die mees aangewese persoon vir die aanbieding van geslagsopvoeding?" 167
- 6.17: Vraag 12: "Is u van mening dat die ouerbegeleidingsprogram die ouer ondersteun en met raad bedien betreffende sy geslagsopvoedingstaak?" 168

- 6.18: Vraag 13: "Het die Adjunksuperintendente van Onderwys (gesinsvoorligting) verbonde aan u streek, 'n ouerbegeleidingsaand in die afgelope jaar by u skool aangebied?" 169
- 6.19: Vraag 13a: "Indien u NEE op vraag 13 geantwoord het, wat was die belangrikste rede hiervoor?" 170
- 6.20: Vraag 14: "Is dit u ervaring dat kinders met spesifieke probleme, waaronder die seksueel-gemolesteerde dogter, se ouers onbetrokke is by onderwysaangeleenthede en die ouerbegeleidingsprogram in die besonder ignoreer?" 172
- 6.21: Vraag 14a: "Indien u JA op vraag 14 geantwoord het, wat sou na u mening die aangewese optrede wees om hierdie ouers meer betrokke te kry?" 173
- 6.22: Vraag 15: "Word oriënteringskursusse tans aangebied deur die Adjunksuperintendente van Onderwys (gesinsvoorligting) in elke streek, ten einde aan geselekteerde onderwysers opleiding te bied in gesinsvoorligting en meer spesifiek die aanbieding van geslagsopvoeding?" 175
- 6.23: Vraag 16: "Beskik u skool oor onderwysers wat reeds so 'n opleidingskursus bygewoon het?" 176

- 6.24: Vraag 17: "Sou u meen dat 'n onderwyser wat hierdie kits-indiensopleidingskursus ontvang het bekwaam genoeg is om geslagsopvoeding aan te bied?" 178
- 6.25: Vraag 18: "Is u van mening dat seksuele molestering 'n toenemende tendens vertoon?" 179
- 6.26: Vraag 19: "Sou u sê dat gebrekkige geslagsopvoeding 'n oorsaaklike faktor is ten opsigte van seksuele molestering?" 180
- 6.27: Vraag 20: "Beskik u oor genoegsame kennis om die seksueel-gemolesteerde kind te identifiseer?" 181
- 6.28: Vraag 21: "Word die slagoffer meestal deur vreemdelinge (buite gesinsverband) gemolesteer?" 182
- 6.29: Vraag 22: "Is u van mening dat seksuele molestering oor die algemeen moeilik deur die slagoffer onthul word, veral in die geval van bloedskande?" 183
- 6.30: Vraag 22a: "Indien u JA op vraag 22 geantwoord het, wat is na u mening die grootste rede hiervoor?" 184
- 6.31: Vraag 23: "Is u van mening dat alle onderwysers geskik is vir die hantering van die seksueel-gemolesteerde dogter?" 186

- 6.32: Vraag 24: "Is u van mening dat geselekteerde, opgeleide onderwysers bekwaam genoeg is om die kind met spesifieke geslagsprobleme, soos bv. die seksueel-gemolesteerde dogter alleen te hanteer, sonder professionele hulp van buite?" 187
- 6.33: Vraag 25: "Is u van mening dat die onkundige hantering van die seksueel-gemolesteerde dogter ernstige emosionele skade tot gevolg kan hê" 188
- 6.34: Vraag 26: "Sou u sê dat professionele hantering van die seksueel-gemolesteerde dogter noodsaaklik is?" 189
- 6.35: Vraag 26a: "Indien u JA op vraag 26 geantwoord het, wie is na u mening die mees aangewese persoon om die slagoffer te hanteer?" 191
- 6.36: Vraag 27: "Is u van mening dat die seksueel-gemolesteerde dogter meer vertrouwe sal openbaar teenoor 'n bekende persoon, soos bv. die klasonderwyser, as teenoor 'n vreemde persoon?" 193
- 6.37: Vraag 28: "Is u ten gunste daarvan dat 'n opgeleide manlike persoon die seksueel-gemolesteerde dogter hanteer?" 194
- 6.38: Vraag 29: "Sou u verkies dat 'n opgeleide vroulike persoon die seksueel-gemolesteerde dogter hanteer?" 195

- 6.39: Vraag 30: "Is u van mening dat gesinsvoorligtingsprogramme 'n suksesvolle bydrae lewer tot die voorkoming van eietydse tienerprobleme soos seksuele molestering en tienerswangerskappe?" 197
- 6.40: Vraag 31: "Word dogters in u skool voorgelig met betrekking tot hul geslagtelikheid in die algemeen en die reg tot privaatheid?" 198
- 6.41: Vraag 32: "Word selfbeveiligingsmaatreëls ten einde seksuele molestering te voorkom aan die dogters in u skool voorgehou?" 199
- 6.42: Vraag 33: "Beskik u skool oor genoegsame apparatuur betreffende die voorkoming van seksuele molestering en die identifisering en hantering van dieseksueel-gemolesteerde kind?" 200
- 6.43: Vraag 34: "Is u van mening dat multidissiplinêre samewerking tussen professionele instansies noodsaaklik is om die probleem van seksuele molestering beter te bekamp?" 201
- 6.44: Vraag 35: "Word ander organisasies soos Noodlyn en die Suid-Afrikaanse Polisie se Kinderbeskermingseenheid soms na u skool uitgenooi om u kinders te kom toespreek oor selfbeveiliging?" 202

BYLAE

BLADSY

- A: Vraelys aan geselekteerde gesinsvoorligtings-
onderwysers van Afrikaansmedium sekondêre
skole in Transvaal. 232
- B: Toestemming van die Transvaalse Onderwysde-
partement om 'n vraelys aan gesinsvoorligtings-
onderwysers van Afrikaansmedium sekondêre skole
in Transvaal vir invul te stuur. 243
- C: Begeleidende brief aan hoofde van skole. 245

ABSTRACT

The aim of this investigation serves a dual purpose. In the first instance to investigate the education of the sexually-abused girl within the confines of the school curriculum by means of an expanded literature study. Secondly an empirical study was undertaken to obtain valuable information on sexual abuse and sex education amongst girls. Questionnaires were sent out to all Afrikaans medium secondary schools in the Transvaal.

It was found that cases of sexual abuse are still increasing, in spite of media exposure and public awareness of this serious crime. Often, the victims do not disclose the fact that they have been sexually abused mainly because they experience feelings of shame and guilt.

Sexual abuse causes serious damage to children's self esteem, their ability to develop normal social and sexual relationships in adolescence and adulthood is impaired and the ability to develop their academic potential in school is interfered with.

It became evident that sex education from an early age can play a valuable role in preventing sexual abuse of a child. The lives of children are very different from two decades ago and society is experiencing a morality crisis. Teenagers become sexually active at a much younger age. They are bombarded with sex information supplied by the media and misinformed peers.

It is of utmost importance that the adolescent girl should know how to handle her sexuality. Although schools have a role to play in sex education, it is generally agreed that it is the parent's responsibility in the first place. A positive parent role model is important for the sexual development of the child. Continuous communication between parent and child is vital.

Girls should be taught to protect themselves. Unfortunately it is a responsibility that the majority of parents neglect, making the involvement of schools of great importance. As personal safety curricula became a part of school education, more children are reporting incidences of sexual abuse.

It is very important that parents and teachers should handle disclosures of sexual abuse in an appropriate and sensitive manner. Ongoing support should be given to children experiencing the aftermath of sexual abuse. Over a period of time sexually abused victims should be helped to build a sense of a positive self image. With encouragement they begin to establish meaningful relationships with friends and leave the abusive experience behind them.

There is a growing need for a concerted effort to educate children about the problem of sexual abuse. Teachers, in particular, are challenged to play an active role in this effort. We owe it to our children!

BEFORE I SLEEP, I CRY

I don't like to sit upon your lap
And cuddle close to you.
I don't like it when you touch me
And do the things you do.
I know I shouldn't do it,
Although I don't know why.
But everytime it happens,
Before I sleep, I cry.

Don't tell me that it's my fault
Or that I'm the one to blame.
Because I am just a little boy
And I can't share your shame.
Don't smack me when I'm not naughty,
And don't watch me get undressed.
Don't let me see you without your clothes,
And when it's bedtime please let me rest.

Soon it will be time to go
And mum won't let you near me.
Then when I give a cry for help,
Someone will be there to hear me.
I'll be glad when I don't live here,
Then you'll leave me alone.
I'll be glad when I'm a big boy,
Then I can bath all on my own.

Anon. (Rescuing the "Inner Child" 1990)